

Asia: VN/6984/2021

Ehdotus kulttuurimatkailun kansallisen kehittämisen tiekartaksi

Lausunnonantajan lausunto

Mikä on näkemyksenne tiekartan tavoitteista ja toimenpiteistä yleisesti?

Kulttuurimatkailun kansallinen tiekartta on talouden ja työllisyyden edistämisen näkökulmasta keskeinen asiakirja. Helsingin kaupunki pitää tiekarttaa erityisen tärkeänä, koska matkailu- ja kulttuuritoimialat ovat kärsineet sekä koronapandemian aiheuttamasta tilanteesta että Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyssodan vaikutuksista.

Tiekartta painottaa enemmän kulttuuria kuin matkailua. Kulttuurin ja matkailun symbioosi eli itse kulttuurimatkailu jää tiekartassa liian vähälle huomiolle. Päivitetty kulttuurimatkailun määritelmä on hyvin laaja ja tekee siitä myös vaikeasti hahmotettavan.

Helsinki on Suomen merkittävin matkailukohde eri mittareilla mitattuna. Lisäksi Helsingissä asuu ja työskentelee lähes 40 % Suomen taiteen ja kulttuurin ammattilaisista, tapahtuu tapahtumateollisuudesta lähes 70 % ja valmistuu yli 30 % kaikista taidealoille valmistuvista. Muun muassa näistä syistä Helsingin kaupungin mielestä tiekartassa on aiheellista huomioida kaupunkikulttuuri nykyistä paremmin. Tiekartta ei myöskään huomioi Suomesta ensimmäisenä Unescon aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon valittua saunaperinnettä. Lisäksi ruokakulttuuri on jäänyt huomiotta.

Tiekartassa mainitaan nykykulttuurin kuten tapahtumien vähäinen tunnettuus. Tosiasiassa tapahtumilla on merkittävä rooli niin Helsingin kuin monien muidenkin kaupunkien viihtyisyyden, elinvoiman ja vetovoimaisuuden rakentamisessa. Tiekartassa pitäisi rakentaa positiivista tavoiteasetantaa nykykulttuurin tarjoamien mahdollisuuksien varalle. Tässä yhteistyö tapahtumalan kanssa on välttämätöntä. Suuret festivaalituotannot on syytä huomioida kulttuurimatkailun voiman lähteinä niiden merkittäviä elinkeinovaikutuksia vastaavalla potentiaalilla.

Luontomatkailu ja kulttuurimatkailu eivät tule käsitellyiksi tasaparisesti. Helsingin kaupunki ehdottaa, että viher- ja siniympäristöjen merkitys ilmastonmuutokseen vastaamisessa on otettava paremmin huomioon tiekartassa. Kaupunkiluonnon säilyttäminen tulee huomioida kaikessa rakentamisessa voimakkaammin kuin koskaan aiemmin. Kulttuuriympäristöjen säilyttäminen sekä osaava hallinnointi ja ylläpito, kytkeytyy myös kaupunkiluonnon monimuotoisuuden vaalimiseen, johon monet kansainväliset sitoumukset velvoittavat. Parhaimmillaan vihreän ja historiallisesti rikkaan kulttuuriympäristön vaaliminen ja kaupunkiluonnon monimuotoisuuden kehittyminen tukevat toisiaan osana elinvoimaista kaupunkia.

Kaupunkien ja kuntien roolia kulttuurimatkailun edistäjänä ei ole huomioitu tiekartassa sen vaatimalla painoarvolla. Myös opasyhdistyksillä on tärkeä rooli kulttuurimatkailun edistämässä.

Tiekartan mukaan Team Finland -verkostolla on suomalaisen kulttuurin ja kulttuurimatkailun kansainvälisessä edistämässä ja näkyvyyden lisäämisessä avainasema. Vaikka Visit Finland on osa Team Finland -verkostoa, olisi se syytä erikseen mainita, sillä sen rooli kansainvälisen matkailumarkkinoinnin toteuttajana on keskeinen.

Elävän vuorovaikutuksen ylläpitäminen eri toimijoiden välillä olisi tarpeellista nostaa tiekartan keskeiseksi toimenpiteeksi. Kentän laajuus on aiheellisesti todettu tiekartassa myös haasteeksi. Kulttuuri- ja matkailutoimialoilla toimivat eivät välttämättä koe toistensa toimintakulttuuria omakseen tai tunnista toimivansa kulttuurimatkailun parissa.

Helsingin kaupunki pitää kulttuurimatkailun tiekartan vision toteuttamisen kohtia hyvinä ja selkeästi esitettyinä.

Mikä on näkemyksenne tiekartan tavoitteista ja toimenpiteistä oman toimialanne tai toimintanne näkökulmasta?

Kestävyyden, älykkyyden ja tiedolla johtamisen nostaminen kulttuurimatkailun tiekartan keskiöön on linjassa Helsingin kaupungin omien tavoitteiden kanssa.

Helsingin kaupunki haluaa muistuttaa, että mielikuvaa vahvistavana konkreettisena hankkeena toimii myös suunnitteilla oleva kansainvälisen huipputason arkkitehtuuri- ja designmuseo, jota ei ole mainittu tiekartassa.

Tiekartta painottaa Euroopan neuvoston kulttuurimatkailureittejä. Mahdollisuutena tuodaan esiin myös ”Moderniin arkkitehtuurin pohjautuvien kulttuurireittien kehittäminen”. Huomio kaipa kuitenkin tarkentamista. Helsingin kaupungin näkökulmasta on tiekarttaan syytä lisätä edistettäväksi toimenpiteeksi Suomen hakemus Alvar Aallon humaania arkkitehtuuria edustavan, 13 kohteen

kokonaisuuden saaminen Unescon maailmanperinnön kansalliseen aieluetteloon kulttuuriperintökohteeksi. Toimenpiteeksi voitaisiin nostaa lisäksi Helsingin Olympiarakennusten kulttuurimatkailureitin perustaminen.

Kommenttine luvusta 5.1

Helsingin kaupunki kannattaa välittäjätoiminnan edistämistä. Haasteena on se, kuka alueellisesti ja paikallisesti ottaa vastuun toiminnasta. Esimerkiksi alueelliset vastuumuseot voitaisiin mainita tässä kohtaa toimijoina.

Kommenttine luvusta 5.2

Helsingin kaupunki pitää erittäin hyvänä kestävyuden nostamista yhdeksi tiekartan prioriteetiksi, sillä se tukee näin myös Helsingin omien tavoitteiden saavuttamista. Kestävyys käsitteenä on edelleen monelle toimijalle hyvinkin epäselvä ja olisi suotavaa huomioida tiekartassa myös tietoisuuden välitys siitä, mitä vastuullisuudella tarkoitetaan, ei pelkästään sen merkityksestä.

Kommenttine luvusta 5.3

Kulttuurin merkitystä osana matkailun ympärivuotisuuden kehittämistä ja edistämistä on tärkeä painottaa tiekartassa.

Tiekartassa nostetaan esille Visit Finlandin tekemä kohderyhmäanalyysi, jonka mukaan design eli muotoilu on yksi vahvuutemme. Kuitenkaan muotoilua ei mainita tiekartassa muussa yhteydessä. Suomalaista muotoilua arvostetaan ja siihen luotetaan, jonka takia Helsingin kaupunki katsoo, että muotoilu tulisi huomioida tiekartassa. Saunaperinteeseen ja nykykulttuuriin liittyvät huomiot on esitetty lausunnon alkupuolella.

Suomen eri alueiden potentiaalia ja vahvuuksia ei ole nostettu tiekartassa riittävästi esille. Myös eri alueiden kulttuuriperintö olisi syytä huomioida paremmin. Tiekartasta saa virheellisesti sen käsityksen, että kulttuurimatkailun kehittämisen tarpeet ovat tasavertaiset koko maassa. Ainoa erikseen maatieteellisesti rajautuva asiakokonaisuus on saamelaiskulttuuri ja siihen liittyvät toimenpiteet.

Tiekarttaan on aiheellista nostaa paremmin esiin Helsingin erityisasema valtakunnallisesti merkittävien rakennettujen kulttuuriympäristöjen (RKY), valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden (VAMA) ja muiden valtakunnallisesti merkittävien kohteiden erityisenä keskittymänä. Helsingiläiset kulttuuriympäristöt ovat Suomen valtiollisessa historiassa ainutlaatuisia, mistä kertoo esimerkiksi se, että kaupungissa on 65 valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) ja 5000 suojeltua rakennusta. Kaupungin historian eri vaiheista kertovat kulttuuriympäristöt ovat kaikille koettavia ympäristöjä, joissa toimitaan, asutaan ja eletään. Suomenlinna Unescon maailmanperintökohteena on erityisasemassa. Helsingin kulttuurimatkailun potentiaalın hyödyntäminen toimii veturina koko maalle, myös Suomen maakuvan luomisen näkökulmasta.

Kansainvälisen tapahtumatoiminnan, erityisesti suur tapahtumien, hyödyntäminen kulttuurimatkailun osana on keskeistä. Tapahtumat jäävät tiekartassa vähälle huomiolle. Kansainvälisten tapahtumien avulla vahvistetaan Suomi-brändiä sekä tunnettuutta ja houkuttelevuutta. Tapahtumat toimivat kiinnostavien sisältöjensä lisäksi loistavina alustoina erilaisille toiminnoille ja innovaatioille, joilla edistetään niin yhteiskunnan, kaupunkien, kulttuurin kuin yritystenkin tavoitteita. Maakuvatyössä tulisi myös entistä paremmin hyödyntää maailmalla tunnettuja yhtyeitä ja artisteja sekä profiloivia festivaaleja ja muita tapahtumia Suomen kulttuurimatkailun keulakuvina.

Kommenttine luvusta 5.4

Digitalisaation edistäminen on yksi Suomen matkailustrategian keskeisistä tavoitteista. Digitalisaatiota ei tulisi kuitenkaan edistää tiukasti sektoroituneesti, vaan tavoitteeksi olisi hyvä asettaa kulttuurisisältöjä tuottavien organisaatioiden palvelujen saattaminen matkailualalla jo käytössä oleville alustoille. Ehdotus Visit Finlandin hallinnoiman kansallisen matkailun tietokannan DataHubin käyttöönotosta kulttuurimatkailukohteiden ja -palveluiden sisältöjen kokoamiseen yhteen tietokantaan on kannatettava. Kulttuuritoimijoiden digitalisaation kannustimeksi olisi lisäksi hyvä rätätälöidä erillinen rahoitushaku, joka mahdollistaisi tarvittavat resurssit tietojen siirtämiseen sekä uusien digitaalisten palveluiden käyttöön ottamiseen.

Helsingin kaupunki pitää digitalisoitunutta ja tiedolla johdettua kulttuurimatkailua kehittämisen avainasioina. Kulttuurimatkailun sisällöistä toteutettavia digitaalisia palvelukokonaisuuksia voitaisiin hyödyntää myös entistä paremmin ennen ja jälkeen matkan rikastuttamaan matkailijan kokemusta.

Kulttuurimatkailun vaikutusten mittaaminen on vielä vähäistä. Helsingin kaupunki ehdottaa, että tiekarttaan lisätään vaikuttavuuden seurannan selvityksen lisäksi tarkentava toimenpide kansallisen kulttuurimatkailun vaikutusten laskentamallin laatimisesta ja pilotoinnista. Vertailukelpoinen tieto on kulttuurimatkailun kehittämisen ja vaikuttavuuden esilletuomisen perusta. Olisi myös syytä varmistaa, että kulttuurimatkailun erityispiirteet huomioidaan Visit Finlandin tiedolla johtamisen kokonaisuudessa ja vastaavissa alueellisissa kehittämishankkeissa.

Digitalisaatio parantaa kulttuurimatkailun saavutettavuutta. Helsingin kaupunki edistää myös suotuisan investointi- ja innovaatioympäristön luomista kulttuurimatkailun toimijoille.

Kommenttine luvusta 5.5

Koska Suomesta on Unescon ihmiskunnan aineettoman kulttuuriperinnön luettelossa vain kaksi kohdetta, Helsingin kaupunki ehdottaa konkreettisen toimenpiteen ja toimintamallin luomista uusien kohteiden saamiseksi listalle. Listalla ololla on suuri imagollinen ja viestinnällinen merkitys Suomen kulttuuriperinnön tunnetuksi tekemisessä.

Millaisena näette oman organisaationne tai edustamanne tahon roolin tiekartan toimenpiteiden toteuttamisessa?

Helsingin kaupunki voi osaltaan muun muassa edistää kulttuurimatkailun tuotekehitystä ja palvelumuotoilua, huomioida tiedolla johtamisen kokonaisuudessa kulttuurimatkailun erityispiirteet sekä nostaa kulttuurisia sisältöjä entistä paremmin osaksi matkailumarkkinointia. Kaupunki voi myös toimia nykyistä aktiivisemmin uusien innovaatioiden ja kokeilujen alustana, missä kulttuurimatkailun toimijat voivat pilotoida ja yhteisesti kehittää uusia tuotteita ja konsepteja. Lisäksi kaupunki huomioi matkailun ja matkailijoiden tarpeet osana omia moninaisia tehtäviään kuten museo- ja taidemuseoiden ylläpitäjänä sekä kulttuuriperinnön ja kulttuuriympäristön vaalijana ja edistäjänä.

Miten arvioisitte tiekartan toimenpiteiden vastuuttamista? Ovatko kaikki keskeiset toteuttajat kunkin toimenpiteen osalta tunnistettu? Mahdolliset toimenpidekohtaiset ehdotuksenne toteuttajien lisäämiseksi tai poistamiseksi?

Kuntien roolin selkeyttäminen tiekartan toimenpiteiden toteuttajina on tärkeä asia. Muilta osin vastaukset on kirjattu edeltäviin kysymyksiin.

Mahdolliset muut tiekarttaehdotusta koskevat huomionne.

Suuri osa kulttuurin julkisista tuottajista tuottaa kulttuuria paikallisille asukkaille, ainakin rahoituksen ja hyötyjen mitattavuuden näkökulmasta. Tämä vaikuttaa niin toteutettavan kulttuurin sisältöön, hankintoihin kuin esimerkiksi markkinointiin. Tekemisestä raportoidaan rahoittajien asettamilla kriteereillä ja mittareilla. Jotta julkisen sektorin tuottamat kulttuuripalvelut hyväksytysti ja kannustavasti palvelisivat myös matkailijoita, vaatisi toiminta ohjausta rahoittajan suunnasta mutta myös laajemmalta taholta. Paikallisesti tämä on vaikea toteuttaa. Helsingin kaupungin mukaan yksi vaihtoehto toimenpiteelle olisi esimerkiksi kulttuurimatkailuyrittäjyyden vahvempi edistäminen ja julkisen palvelutarjonnan kulttuuripalvelujen kaupallisuuden kehittäminen ja hyväksyminen.

Vesterinen Nina
Helsingin kaupunki, Kaupunginkanslia